

P E D A G O G I K A   S P E C J A L N A

C e l

1. Zapoznanie słuchaczy bez względu na wybrany przez nich dział pracy w Studium, z podstawowymi założeniami rewalidacji wychowanków wszystkich działów pracy szkolnictwa specjalnego.

2. Zapoznanie w ujęciu historycznym ze zmianą poglądów na wychowanie różnego rodzaju kalek i niedorozwiniętych umysłowo w zależności od zmian charakteru wychowania w ogóle w związku ze zmianami ustrojów społecznych.

3. Uzbrojenie każdego słuchacza w najniezbędniejsze wiadomości dotyczące:

- a/ zmiany charakteru opieki nad upośledzonymi w dziejach pedagogiki specjalnej,
- b/ patofizjologii wyższych czynności nerwowych wychowanków każdego działu,
- c/ zastosowanie do ich rewalidacji odpowiednio przystosowanych form organizacyjnych i metody pracy,
- d/ metody poznania dziecka i warunków jego życia w środowisku domowym,
- e/ akcji profilaktycznej w każdym dziale szkolnictwa specjalnego,
- f/ sieci szkół i zakładów w każdym dziale pracy na terenie całego kraju.

4. Zapoznanie z akcją pedagogiki specjalnej w jej formach organizacyjnych i metodach pracy w Polsce Ludowej w okresie 10-letnim.

5. Zapoznanie z wartością gospodarczo-społeczną i naukową szkolnictwa specjalnego.

6. Rozbudzenie w słuchaczach zainteresowania i zamiłowania do tego działu pracy oraz ukształtowanie w nich postawy poszukująco-badawczej i dynamizmu w kierunku racjonalizowania metod rewalidacji społecznej wychowanków i optymizmu w pracy wychowawczej.

P o d z i a ł   m a t e r i a ł u   n a u c z a n i a

II, III i IV semestr po 2 godz. tyg. Razem 90 godz. Pożewy czasu tego poświęcić na opracowanie §6 niniejszego programu.

Tematyka

I. Pedagogika lecznicza - jej zadania i specjalny charakter pracy.

Terminologia: pedagogika lecznicza, specjalna, defekto-
logia.

Dzieci szkół i zakładów specjalnych:

- a/ dzieci anormalne - istota ich upośledzeń,
- b/ dzieci normalne, które jedynie w pewnym okresie życia swego muszą korzystać z zakładów i szkół specjalnych, /dzieci kalekie, dzieci przewlekłe chore i młodzież moralnie zagrożona bez wyraźnych zaburzeń wyższych czynności nerwowych/.

II. Znamienny okres przemian, jakie w krótkim czasie swego istnienia przeszła pedagogika lecznicza.

Zmiany stosunku pedagogiki leczniczej do pedagogiki ogólnej i odwrotnie aż do chwili obecnej.

III. Klasyfikacja różnego rodzaju dzieci upośledzonych.

IV. Zagadnienie selekcji

Poznanie dziecka i metody tego poznania.

Analiza warunków wpływających pozytywnie i negatywnie na rozwój dziecka. Środowisko domowe dziecka. Metoda poznawania środowiska. Anamneza.

Współpraca z lekarzem i współpraca z domem.

V. Czynniki etiologiczne upośledzeń i czasowych odchyżeń od normy.

VI. Analiza patofizjologii wyższych czynności nerwowych w poszczególnych grupach dzieci szkolnictwa specjalnego i wynikające z nich wnioski pedagogiczne.

1. Dziecko upośledzone umysłowo

Oligofrenia i ośpienie. Terminologia i klasyfikacja.

Etiologia oligofrenii.

Statystyka.

Patofizjologia wyższych czynności nerwowych w oligofrenii.

Dynamika rozwoju w oligofrenii.

Właściwości psychiki oligofrenika w procesie poznawania świata i w kontaktach społecznych. Wynikająca stąd charakterystyczna postawa i konsekwencje życiowe.

Założenia metody wychowania w tym dziale szkolnictwa specjalnego oparte na patofizjologii wyższych czynności nerwowych oraz na typologii pawłowistycznej.

2. Dziecko niewidome

Terminologia. Klasyfikacja. Statystyka.

Czynniki etiologiczne ślepoty.

Patofizjologia wyższych czynności nerwowych dziecka niewidomego.

Właściwości psychiki dziecka niewidomego w procesie poznawania świata i kontaktach społecznych. Wynikająca stąd charakterystyczna postawa i konsekwencje życiowe.

Założenia metody wychowania w tym dziale szkolnictwa specjalnego oparte na patofizjologii wyższych czynności nerwowych oraz na typologii pawłowistycznej.

3. Dziecko głuche

Terminologia. Klasyfikacja. Statystyka.

Czynniki etiologiczne głuchoty.

Patofizjologia wyższych czynności nerwowych dziecka głuchego.

Właściwości psychiki dziecka głuchego w procesie poznawania świata i kontaktach społecznych. Wynikająca stąd postawa charakterystyczna postawa i konsekwencje życiowe.

Założenia metody wychowania w tym dziale szkolnictwa specjalnego oparte na patofizjologii wyższych czynności nerwowych oraz na typologii pawłowistycznej.

4. Młodzież moralnie zagrożona.

a/ Młodzież moralnie zagrożona z wyraźnymi zaburzeniami wyższych czynności nerwowych.

Właściwości psychiczne tej młodzieży i wynikające stąd zaburzenia w procesach i zespołach kontaktów społecznych.

Założenia metody wychowania oparte na typologii pawłowistycznej i patofizjologii wyższych czynności nerwowych.

b/ Młodzież moralnie zagrożona, która nie ma wyraźnych zaburzeń wyższych czynności nerwowych - jej zaburzenia charakterologiczne.

Czynniki etiologiczne.

Założenia metody wychowania w tym dziale.

Dzieci kalekie

Różne rodzaje i stopnie kalectw.

Tendencja tworzenia się odchylen charakterologicznych w związku z kalectwem i warunkami życia kalek.

Drugi rewalidacji dzieci kalekich.

Dzieci przewlekle chore.

Różne rodzaje i stopnie schorzeń.

Analiza patofizjologii wyższych czynności nerwowych w poszczególnych schorzeniach i warunkach leczenia.

Uzasadnienie potrzeby terapeutyczności szkoły i w ogóle metody wychowania w zakładach leczniczych w świetle nauki patofizjologii korowo-trzewnej.

Założenia metody wychowania w tym dziale szkolnictwa specjalnego oparte na patofizjologii korowo-trzewnej.

VII. Istota i drogi rewalidacji poszczególnych grup wychowanków "specjalnych".

Analiza procesu wychowania w świetle nauki Pawłowa.

Analiza istoty rewalidacji w świetle nauki Pawłowa /fizycznej, psychicznej i społecznej/.

Kompensacja, następstwo, korektura.

Podstawowe założenia metody rewalidacyjnej, jako wynik właściwości dziecka upośledzonego umysłowo, niewidomego i głuche oraz jako wynik czasowych odchylen od normy moralnie zagrożonych i przewlekle chorych.

Uzasadnienie wartości rewalidacyjnych założeń metody pracy w niższych klasach szkół specjalnych w świetle nauki Pawłowa. Wykształcenie ogólne i zawodowe.

Organizacja i metoda pracy współpracy z lekarzem i z domem.

VIII. Nauczyciel-wychowawca w szkole i zakładzie specjalnym.

IX. Akcja profilaktyczna w stosunku do wszelkiego rodzaju upośledzeń, wykojeżeń i schorzeń.

X. Rys historyczny rozwoju opieki wychowawczej nad "dzieckiem specjalnym"

1. Stosunek do upośledzonych poprzez czas i przestrzeń.

2. Charakterystyka wyodrębniających się okresów opieki wychowawczej nad upośledzonymi.

3. Obecny stan rozwoju szkolnictwa specjalnego u nas i

zagranicą. 4. Pedagogika Specjalna i jej rozwój w Polsce Ludowej.

XI. Praca pedagogiki leczniczej jako źródło optymizmu.

XII. Uzasadnienie wartości gospodarczo-społecznej i naukowej szkolnictwa specjalnego.

Założenia metodyczne

W związku z w.wym. celami nauczania pedagogiki specjalnej należy tak zorganizować całą pracę, aby słuchacze nie byli bierną stacją odbiorczą, lecz czynnie brali udział w rozważaniu różnych zagadnień. Możliwości tego są duże bardzo, gdyż pierwszeństwo na studia

mają ci kandydaci, którzy już pracują w szkołach i zakładach specjalnych, mają więc duże doświadczeń, obserwacji i znaków zapytania zarówno w stosunku do właściwości psychofizycznych tych dzieci, jak i metod oddziaływania rewalidacyjnego. Przy każdej sposobności więc należy odwoływać się do dorobku słuchaczy i do ich zapytań o wyjaśnienia.

Ponieważ wiele zagadnień z programu pedagogiki specjalnej omawia się z różnego punktu widzenia i na innych wykładach, należy więc przy opracowywaniu danego zagadnienia oprzeć się i na materiale tam opracowywanym.

Nie wydzielam specjalnie czasu na konwersatoria i jakiśś ćwiczenia, gdyż to byłoby zupełnie teoretyczne. Jako zasadę przyjmujemy, że każda godzina wykładu kończy się krótkim konwersatorium, które w razie potrzeby może się przenieść na drugą godzinę ew. może być odłożone do następnego wykładu.

W celu najbardziej racjonalnego wykorzystania czasu musimy się wystrzegać wszelkich usztywnień i sztucznych teoretycznych podziałów.

Pomoc naukowa.

Wszystkie materiały z Muzeum Szkolnictwa Specjalnego potrzebne do zilustrowania poszczególnych zagadnień.

Wykaz literatury

Wskazane przez wykładającego odpowiednie ustępy z następujących książek:

1. Pawłow - Wybór pism 1951, PZWL
2. " - Dwadzieścia lat badań wyższej czynności nerwowej. PZWL, 1952.
3. " - Wykłady o czynności mózgu /w streszczeniu / PZWL, 1951.
4. Iwanow-Smolenski /A.G./ Zarys patofizjologii wyższych czynności nerwowych, PZWL, 1951.
5. Rylkow /K.M./ - Kora mózgowa, a narządy wewnętrzne, PZWL, 1952.
6. Keller H. - Historia mojego życia, Warszawa, 1904.
7. Burken K. - Blindenpsychologie, Lipsk 1924.
8. Grzegorzewska M. - Psychologia niewidomych, Tow. Nauk. Ped. 1935
9. Učebno-wospitatelnaja rabota w specjalnych szkołach. Seryjne wydawnictwo Instytutu Refektologicznego w Moskwie.
10. Studia Pedagogiczne PAN.
11. Poznawanie uczniów w procesie nauczania i wychowania PZWS, 1952.
12. Grzegorzewska M. - Głuchoniemi, Warszawa, 1928.
13. Grzegorzewska M. - Opieka wychowawcza nad niewidomymi, Warszawa, 1930.
14. Szkoła Specjalna, kwartalnik od 1924 r.
15. Programy nauczania głuchych, PZWS, 1951
16. Program nauczania niewidomych, PZWS, 1951.
17. Program nauczania opóźnionych w rozwoju umysłowym, PZWS, 1951.
18. Makarenko A. - Wszystkie prace.
19. Korczak I. - Wszystkie prace.
20. Danuszewskij I. - Učebno-wospitatelnaja rabota w dietskich domach i specjalnych szkołach, Moskwa, 1954.
21. Frydrychowska /L/ - Z doświadczeń nauczania języka polskiego w szkole specjalnej dla dzieci opóźnionych w rozwoju umysłowym, PZWS, 1954.
22. Hulek/A.Dr./ - Możliwości pracy osób z uszkodzeniami kończyn górnych, PWC, 1954.
23. Moll A. - Encyklopädisches Handbuch des Blindenwesens.
24. Pamiętniki Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie od do
25. Hanselmann H. - Einführung in die Heilpädagogik, Zurich, 1930.
26. Dieczkow A. i Dobrowa A. - Chrestomatia po istorii wospitania i obuczenia głuchoniemych dzieci w Rossii. 1948.

27. Skorochedowa Olga - Jak postrzegam świat, Nasza Księgarnia, 1950.
28. Diderot D. - Lettres sur les aveugles à l'usage de ceux qui voient, Paris, Billy, 1955/Diderot-Oeuvres
29. Condillão S. - Traktat o wrażeniach usysłowych, Warszawa 1837.

Szkola Spejalu